

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΣΑΒΟΝΑΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Αρχείο 19

Ομιλία
του Γκίκα Α. Χαρδούβελη*
στο

**ΣΥΝΕΔΡΙΟ Τ.Ε.Ε.
«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ»
Αθήνα, 3-5 Ιουλίου 2006
Divani Caravel**

1. Πρόλογος

Ευχαριστώ το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος για την πρόσκληση να μιλήσω στο 3ο Συνέδριό του. Η σημερινή ομιλία μου αφορά στην ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της Ελλάδας, γεγονός που επιβάλλει τη σύγκριση της χώρας μας με την υπόλοιπη Ευρώπη και τον κόσμο. Η εισήγησή μου επικεντρώνεται κυρίως στη σημασία των στόχων της στρατηγικής της Λισσαβόνας για την Ελλάδα.

Είναι κοινό μυστικό ότι η στρατηγική της Λισσαβόνας αποτελεί ευχολόγιο, καθώς δεν περιέχει ποινές για μια χώρα που αποκλίνει από τους στόχους που οριοθετεί. Η διαδικασία είναι χρήσιμη μόνον αν ενσωματωθεί στις εγχώριες πολιτικές της κάθε χώρας. Για να γίνει, όμως, κάτι τέτοιο απαιτείται πολιτική βούληση. Άλλωστε, η εμπειρία με το Σύμφωνο Ανάπτυξης και Σταθερότητας, στο οποίο προβλέπονται αυστηρές ποινές για τυχόν αποκλίσεις από τους στόχους, δείχνει ότι πανευρωπαϊκοί κανόνες, που εναντιώνονται στις επιθυμίες της κοινωνίας και των πολιτικών εκπροσώπων της, παρακάμπτονται, παρά τις όποιες δυνητικές ποινές.

Βεβαίως, ως ελάχιστο, η διαδικασία της Λισσαβόνας δίνει μια ευκαιρία για ανάλυση των ζητημάτων της οικονομίας και της κοινωνίας σε υψηλό πολιτικό επίπεδο και σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οι επιτυχίες σε ορισμένους τομείς από κάποιες χώρες γίνονται σημεία

* Καθηγητής στο Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς και Οικονομικός Σύμβουλος του Ομίλου της Eurobank EFG.

αναφοράς, αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για άλλες. Έτσι, οι πολιτικοί αφυπνίζονται για τις προτεραιότητες της οικονομικής πολιτικής και ίσως αποκτούν και έναν οδηγό για το ποιες πολιτικές πρέπει να εφαρμοστούν. Οι ίδιοι οι πρωθυπουργοί, συζητώντας τα θέματα με τους συναδέλφους τους, αποκτούν προσλαμβάνουσες παραστάσεις για τις πολιτικές άλλων χωρών, και πιθανόν έτσι ξεκαθαρίζουν τις δικές τους προτεραιότητες.

Στην εισήγησή μου θα αναφερθώ στις πολιτικές εκείνες της στρατηγικής της Λισσαβόνας που έχουν προτεραιότητα για την Ελλάδα και κυρίως θα επικεντρωθώ στον πρώτο από τους τρεις πυλώνες της διαδικασίας της Λισσαβόνας που αναφέρθηκαν νωρίτερα από τους προηγούμενους ομιλητές. Πιο συγκεκριμένα, θα επικεντρωθώ στην ανταγωνιστικότητα και την ανάγκη για αναβάθμιση των παραγωγικών συντελεστών, ιδιαίτερα της τεχνολογίας και της εκπαίδευσης. Σημαντικός είναι και ο τομέας των διαρθρωτικών αλλαγών, στον οποίο θα αφιερώσω λίγο παραπάνω χρόνο, διότι εκεί πιστεύω διαφοροποιούνται πολιτικά τα δύο μεγάλα κόμματα εξουσίας.

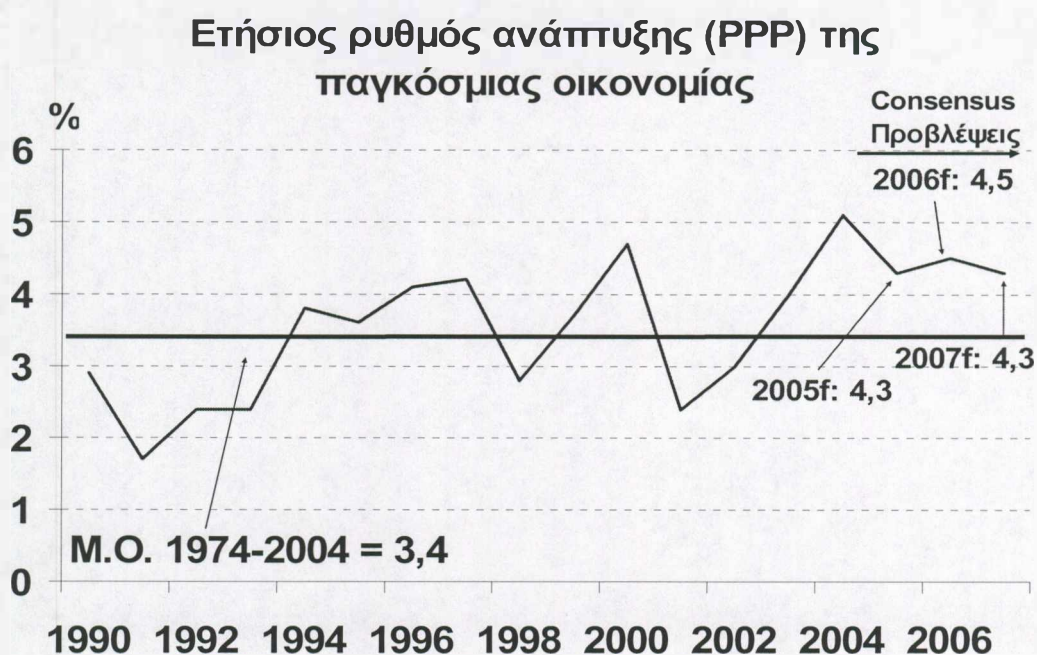
Είναι ξεκάθαρο ότι στη χώρα μας απαιτείται περισσότερος ανταγωνισμός, μεγέθυνση των επιχειρήσεων, διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας, ενώ η πολυσυζητημένη ευελιξία στην αγορά εργασίας έχει δεύτερη προτεραιότητα και πρέπει να συνδυαστεί με μεγαλύτερη ασφάλεια των εργαζομένων. Η χρονική σειρά των διαρθρωτικών αλλαγών είναι σημαντική, αφού πρέπει να προηγηθούν οι αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Είναι επίσης, ξεκάθαρο ότι πρέπει να γίνουμε πιο ανταγωνιστικοί σε τομείς που έχουμε συγκριτικά πλεονεκτήματα. Το ευχάριστο είναι ότι βρισκόμαστε σε μια πολύ καλή εποχή για τις ελληνικές επιχειρήσεις και οι στόχοι μας μπορούν, υπό συνθήκες, να επιτευχθούν.

Πριν αναφερθώ στους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας που έχουν προτεραιότητα για την Ελλάδα, θα ξεκινήσω με μια περιγραφή του σημερινού οικονομικού γίνεσθαι.

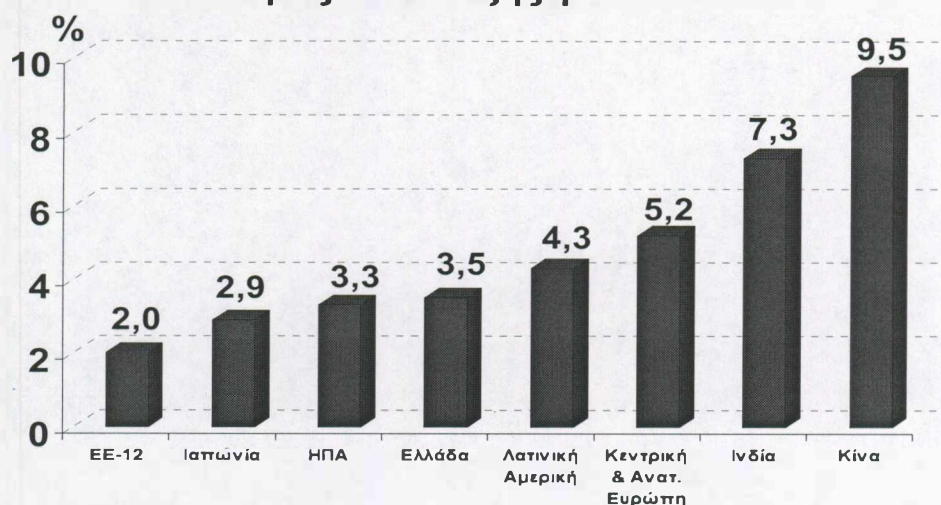
2. Η παγκόσμια οικονομία σήμερα

Η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε καλό σημείο. Οι παγκόσμιοι ρυθμοί ανάπτυξης είναι υψηλότεροι του μέσου όρου της 30-ετίας. Ο μέσος όρος ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας τα τελευταία τριάντα χρόνια ήταν περίπου 3,4%, ενώ τα τελευταία χρόνια οι ρυθμοί ανάπτυξης είναι πολύ υψηλότεροι του 4% (βλ. Σχεδιάγραμμα 1).

Σχεδιάγραμμα 1.

Θετικό είναι επίσης το γεγονός ότι οι πηγές αυτής της ανάπτυξης είναι διαφοροποιημένες. Στο Σχεδιάγραμμα 2 μπορούμε να δούμε τους ρυθμούς ανάπτυξης για το 2006. Η Κίνα και η Ινδία, χώρες με πληθυσμό πάνω από ένα δισεκατομμύριο η καθεμία, παρουσιάζουν εξαιρετικά υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Ακολουθούν η Κεντρική & Ανατολική Ευρώπη και η Λατινική Αμερική. Η Ευρώπη, πιο συγκεκριμένα η Ευρωζώνη, είναι δυστυχώς ουραγός. Η Ιαπωνία εμφανίζει υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης από ότι στο παρελθόν και η Ελλάδα, όπως ήδη γνωρίζουμε, συνεχίζει να τρέχει με ρυθμούς υψηλότερους από τον μέσο όρο της Ευρώπης.

Σχεδιάγραμμα 2.**Ρυθμός ανάπτυξης για το 2006**

Ξεχωριστή σημασία έχει η συμβολή της κάθε χώρας στο παγκόσμιο ΑΕΠ. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται η συμβολή αυτή τόσο σε τρέχουσες τιμές, όσο και σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ), σε όρους δηλαδή βιοτικού επιπέδου. Οι ΗΠΑ συνεισφέρουν περίπου το 28,3% του παγκοσμίου ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, αλλά το 19,9% σε ΜΑΔ. Στην Ελλάδα παράγουμε το 0,5% του παγκόσμιου ΑΕΠ, ποσοστό που αντιστοιχεί περίπου στο 2% της Ευρώπης. Παραθέτω τα νούμερα για την Ελλάδα, κυρίως για να έχουμε μια αίσθηση που βρισκόμαστε και να μην θεωρούμε τους εαυτούς μας πολύ μεγάλους.

Πίνακας 1.

Ποσοστά συμβολής στο παγκόσμιο ΑΕΠ (%)		
	Τρέχουσες τιμές	PPP
ΗΠΑ	28,3	19,9
ΕΕ-12	21,2	14,4
Ιαπωνία	9,5	6,2
Λατινική Αμερική	6,1	7,4
Κίνα	5,4	16,1
Κεντρική & Ανατ. Ευρώπη	2,8	3,3
Ινδία	1,8	6,0
Ελλάδα	0,5	0,4

3. Η παγκοσμιοποίηση

Σε προηγούμενες συνεδριάσεις του παρόντος συνεδρίου τονίστηκε ήδη η σημασία της παγκοσμιοποίησης στη διαμόρφωση της σημερινής οικονομικής πραγματικότητας. Εδώ παραθέτω εν συντομία σημαντικούς συμπληρωματικούς δείκτες, που έχω κατασκευάσει και που δείχνουν ξεκάθαρα τη σημερινή σπουδαιότητα της παγκοσμιοποίησης. Στο Σχεδιάγραμμα 3, ο δείκτης του διεθνούς εμπορίου ως ποσοστό του παγκόσμιου ΑΕΠ φανερώνει την εντατικοποίηση της παγκοσμιοποίησης από τα μέσα της δεκαετίας του '90 και ύστερα. Ήδη από τη δεκαετία του '70 είχαμε μια σημαντική αύξηση του διεθνούς εμπορίου, που την ακολούθησε, όμως, μια περίοδος σταθεροποίησης. Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 έχουμε μια εκτίναξη του διεθνούς εμπορίου, το οποίο τρέχει με πολύ γρηγορότερους ρυθμούς από ότι η οικονομική δραστηριότητα. Αυτό σημαίνει ότι ο κόσμος ενώνεται με γρηγορότερους ρυθμούς απ' ότι μεγαθύνεται κι αυτό είναι μια ένδειξη της παγκοσμιοποίησης.

Σχεδιάγραμμα 3.

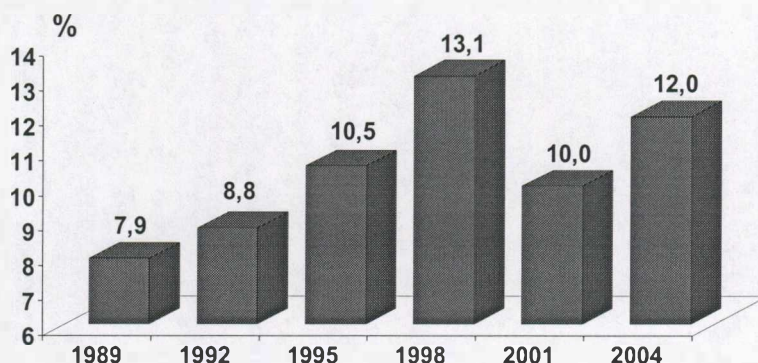

Στο επόμενο Σχεδιάγραμμα 4, παρουσιάζω έναν άλλο δείκτη από τη χρηματοοικονομική αγορά, και πιο συγκεκριμένα από την αγορά συναλλάγματος, όπου μπορεί κάποιος να βρει «σκληρά» στοιχεία και να τα συγκρίνει. Τα στοιχεία προέρχονται από την Τράπεζα Διεθνών

Διακανονισμών και αφορούν στον όγκο της παγκόσμιας αγοράς συναλλάγματος ως πολλαπλάσιο του παγκόσμιου ΑΕΠ. Βλέπουμε ότι οι αγοραπωλησίες συναλλάγματος, ενώ ήταν γύρω στις 8 φορές το παγκόσμιο ΑΕΠ στα τέλη της δεκαετίας του '80, το 2004 είχαν φτάσει στο 12πλάσιο του παγκόσμιου ΑΕΠ.

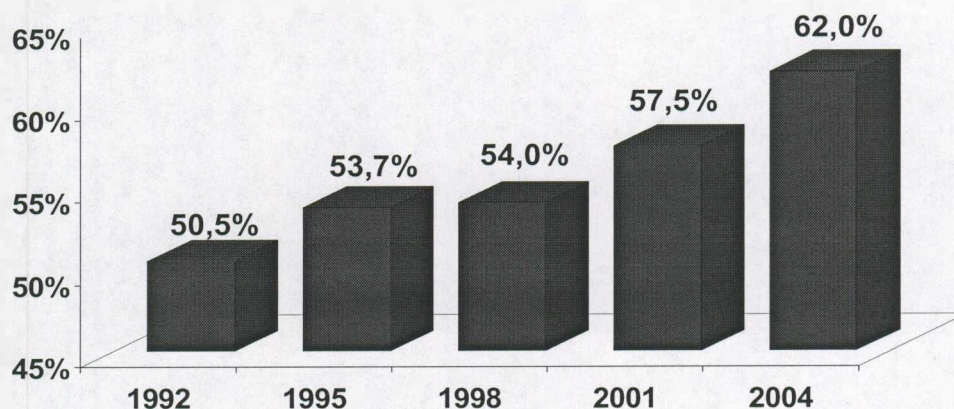
Σχεδιάγραμμα 4.

**Όγκος παγκόσμιας αγοράς συναλλάγματος ως
πολλ/σιο παγκόσμιου ΑΕΠ**

Εξαιρετικό ενδιαφέρον για την ένταση της παγκοσμιοποίησης παρουσιάζει και ο τρόπος με τον οποίο διεκπεραιώνονται οι συναλλαγές στις αγορές συναλλάγματος, συγκεκριμένα η σχετική έκταση των διασυνοριακών συναλλαγών. Λέγοντας διασυνοριακές συναλλαγές εννοούμε το να βρίσκεται κάποιος π.χ. στην Αθήνα, να δίνει εντολή για την αγορά ή πώληση συναλλάγματος και η πράξη να εκτελείται στο Λονδίνο ή στη Νέα Υόρκη ή να βρίσκεται στο Λονδίνο και να δίνεται η εντολή στη Σιγκαπούρη.

Οι διασυνοριακές συναλλαγές ως ποσοστό των συνολικών συναλλαγών συναλλάγματος (βλ. Σχεδιάγραμμα 5) αυξάνονται συνεχώς από το 1992 και έφτασαν το 2004 περίπου στο 62%. Οι διασυνοριακές είναι πολύ περισσότερες από ότι οι εγχώριες συναλλαγές. Ζούμε λοιπόν σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία, άρα πρέπει να βλέπουμε τον εαυτό μας μέσα στα πλαίσια των παγκόσμιων οικονομικών εξελίξεων και αναπόφευκτα να προβαίνουμε σε συγκρίσεις.

Σχεδιάγραμμα 5.**% Διασυννοριακών Συναλλαγών στην Παγκόσμια
Αγορά Συναλλάγματος****4. Η συγκριτική διαχρονική πορεία του βιοτικού επιπέδου και άλλων δεικτών ευημερίας****4.A Βιοτικό επίπεδο**

Στο Σχεδιάγραμμα 6 γίνεται μία διαχρονική σύγκριση από το 1960 μέχρι σήμερα του βιοτικού επιπέδου της Ελλάδας, των ΗΠΑ και της ΕΕ-15. Οι ΗΠΑ το 1960 βρίσκονταν στο 150% του βιοτικού επιπέδου της ΕΕ, ενώ έως τις αρχές της δεκαετίας του '70 η διαφορά είχε μειωθεί στο 130% περίπου. Η σύγκλιση αυτή της Ευρώπης σταμάτησε και έκτοτε οι ΗΠΑ βρίσκονται στο 130% με 140% του ευρωπαϊκού βιοτικού επιπέδου.

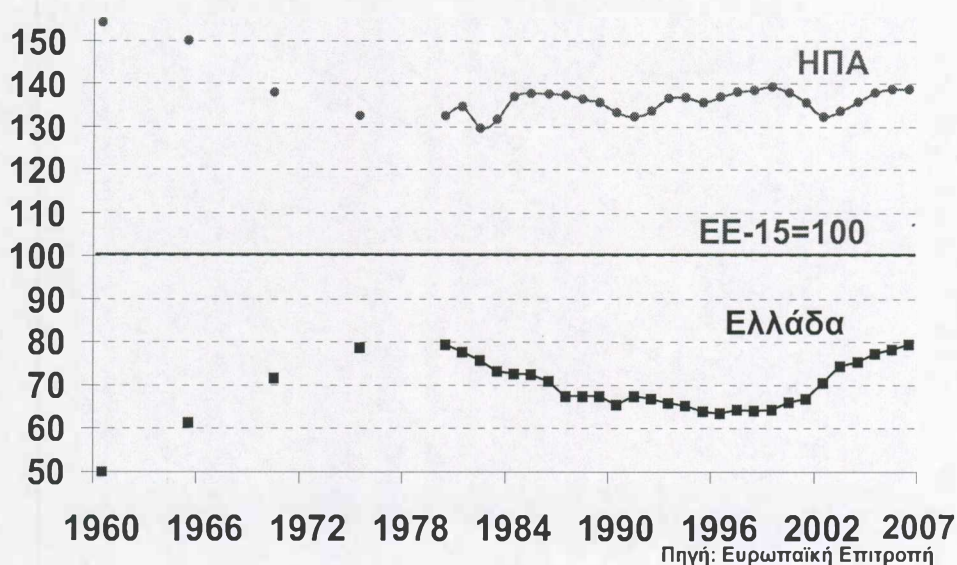
Η Ελλάδα είχε μια σταθερή άνοδο στη δεκαετία του '60 έως τις αρχές της δεκαετίας του '80, ενώ στη συνέχεια ακολούθησε μία συνεχή κάθοδο. Η ανάκαμψη ξεκίνησε κυρίως επί κυβέρνησης Σημίτη και συνεχίζεται έκτοτε. Σήμερα βρισκόμαστε περίπου στο 80% της ΕΕ-15.

Στην αποτυχία της σύγκλισης του βιοτικού επιπέδου της Ευρώπης με το αντίστοιχο των Η.Π.Α. και στην δυσарέσκεια που αυτή δημιουργεί οφείλουμε και την δημιουργία της Στρατηγικής της Λισσαβόνας, ως οδηγού κυρίως για το τι πρέπει να γίνει. Στην Ελλάδα

η επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης με την Ευρώπη και ο τρόπος επίτευξής της κυριάρχησε στην δημόσια συζήτηση τα τελευταία 10 χρόνια, αλλά έχει ατονήσει μετά τις εκλογές του 2004.

Σχεδιάγραμμα 6.

Σχετικό Βιοτικό Επίπεδο Η.Π.Α., ΕΕ-15, Ελλάδας

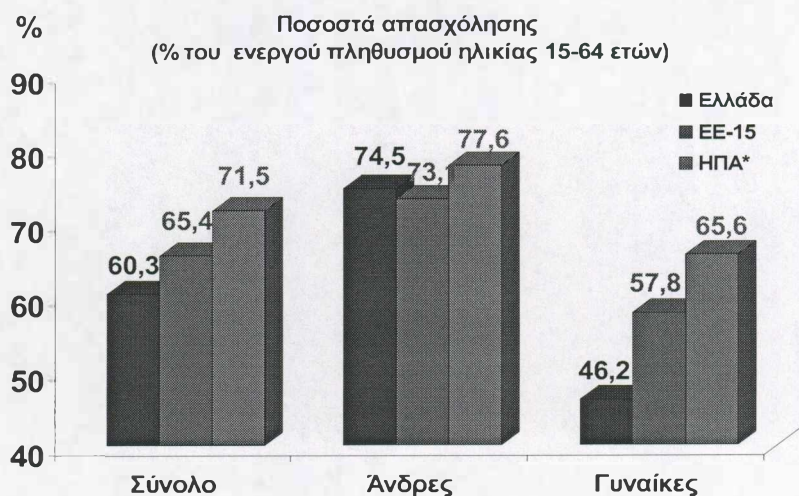
4.B Απασχόληση και ανεργία

Πέρα από το μέσο βιοτικό επίπεδο μιας χώρας, σημασία έχει και η διάχυση της ευημερίας στον πληθυσμό. Συνεπώς, σύγκριση πρέπει να γίνεται και όσον αφορά την απασχόληση. Στο Σχεδιάγραμμα 7 βλέπουμε ότι στην Ελλάδα απασχολείται το 60% του ενεργού πληθυσμού και βρισκόμαστε πίσω σε σχέση τόσο με την Ευρώπη, που βρίσκεται στο 65%, όσο φυσικά και με τις ΗΠΑ, όπου απασχολείται το 71%.

Αν εξετάσουμε την απασχόληση ανά φύλλο γίνεται φανερό ότι το πρόβλημα στην Ελλάδα εντοπίζεται στην απασχόληση των γυναικών. Το πρόβλημα των χαμηλών ποσοστών απασχόλησης των γυναικών στην Ελλάδα οφείλεται κατά την γνώμη μου, πέρα από τους όποιους κοινωνικούς λόγους, στην μη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του θεσμού της μερικής απασχόλησης. Σε χώρες όπως η Ιρλανδία και η Ολλανδία η κύρια αιτία μείωσης της ανεργίας και αύξησης της απασχόλησης ήταν η

αύξηση της απασχόλησης των γυναικών υπό τη μορφή μερικής απασχόλησης.

Σχεδιάγραμμα 7.

Η πορεία της ανεργίας είναι ένας δείκτης ευρωστίας της οικονομίας. Υψηλή ανεργία συνοδευόμενη από υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης είναι σημάδι ότι κάτι δεν πάει καλά, η οικονομία δεν μπορεί να απορροφήσει τους ανθρώπους που θέλουν να εργαστούν. Παλαιότερα, τη δεκαετία του '50 και του '60, ο προβληματισμός για την ανεργία κυριαρχούσε στην άλλη όχθη του Ατλαντικού. Όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς από άρθρα σε εφημερίδες της εποχής, οι Αμερικανοί ήταν αυτοί που αναρωτιόνταν τι πρέπει να κάνουν για να πλησιάσουν τα χαμηλά επίπεδα της Ευρώπης. Έκτοτε, από τα μέσα της δεκαετίας του '80, οι όροι αντιστράφηκαν (βλ. Σχεδιάγραμμα 8).

Τα τελευταία 10 χρόνια, στις Η.Π.Α. η ανεργία κυμαίνεται μεταξύ 4% και 6%. Αντίθετα, στην Ευρώπη και την Ελλάδα σημειώθηκε σημαντική επιδείνωση. Στην Ευρώπη η ανεργία ήταν στα επίπεδα του 2% τη δεκαετία του '60 και ξαφνικά εκτινάχθηκε στη δεκαετία του '70 γύρω στο 8% με 9%, παραμένοντας έκτοτε σε αυτά τα επίπεδα. Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί μία μικρή μείωση αλλά παραμένει κοντά στο 8%. Η Ελλάδα τη δεκαετία του '70 είχε πολύ χαμηλά ποσοστά ανεργίας. Στα τέλη της δεκαετίας σημειώθηκε επιδείνωση, και εκ νέου τη δεκαετία του '90. Οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης τα τελευταία

χρόνια έχουν επιφέρει μια μείωση, αλλά σε καμία περίπτωση σε ικανοποιητικά επίπεδα.

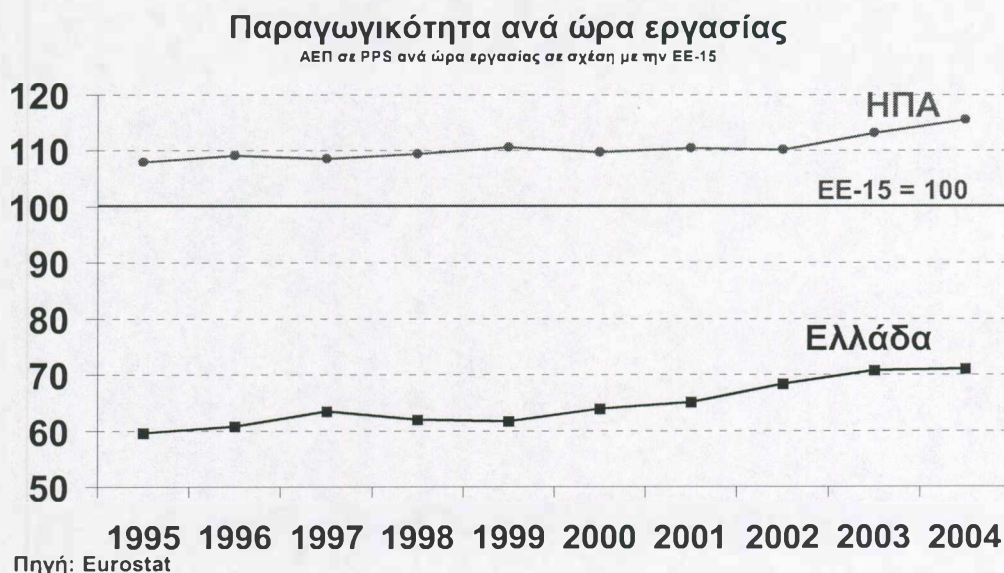
Σχεδιάγραμμα 8.

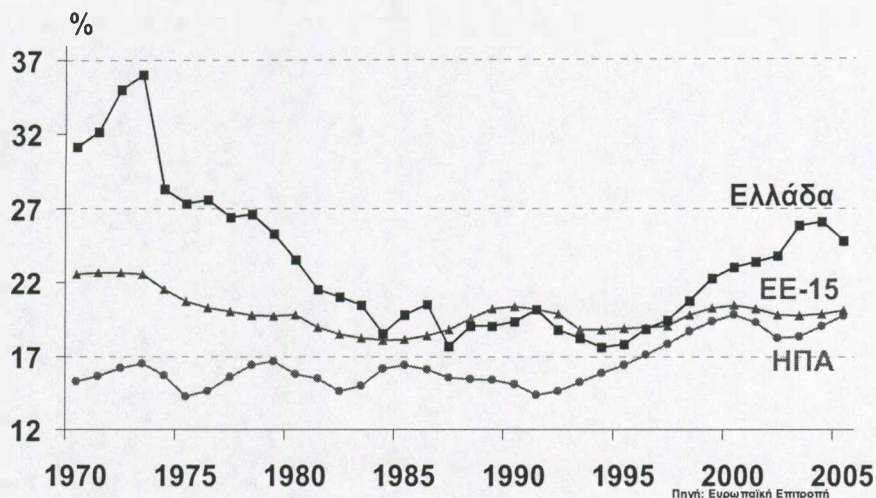
4.Γ Παραγωγικότητα και επενδύσεις

Η παραγωγικότητα αποτελεί το κλειδί της ανάπτυξης. Στο Σχεδιάγραμμα 9 περιγράφεται η παραγωγικότητα ανά ώρα εργασίας εκφρασμένη σε μονάδες αγοραστικής δύναμης. Οι ΗΠΑ εμφανίζονται σε καλύτερη κατάσταση από την Ευρώπη, αλλά η διαφορά δεν δικαιολογεί τη διαφορά στο βιοτικό επίπεδο, απλώς δουλεύουν παραπάνω. Η Ελλάδα με τη σειρά της είναι πολύ χαμηλά από άποψη παραγωγικότητας, αλλά καθώς εργαζόμαστε περισσότερο, η διαφορά στο βιοτικό επίπεδο είναι μικρότερη. Οι Έλληνες εργάζονται σκληρά, δεν είναι τεμπέληδες.

Οι απαιτούμενες ενέργειες για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου είναι γνωστές και αναφέρονται ρητά στη Στρατηγική της Λισσαβόνας: Χρειάζονται περισσότερα κεφάλαια, ώστε να στηριχτεί η αύξηση της παραγωγικότητας των εργαζομένων. Απαιτείται η προσέλκυση επενδύσεων και γι' αυτό πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην τεχνολογία, την εκπαίδευση και τις διαρθρωτικές αλλαγές.

Σχεδιάγραμμα 9.

Οι επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια είναι υψηλές στην Ελλάδα, υψηλότερες τόσο από την ΕΕ-15, όσο και από τις ΗΠΑ (βλ. Σχεδιάγραμμα 10). Ορισμένοι στο παρελθόν ισχυρίζονταν ότι η αύξηση των επενδύσεων είχαν ως γενεσιουργό αιτία την προοπτική των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Τα στοιχεία δείχνουν, όμως, ότι καταλύτης για την αύξηση των επενδύσεων στην Ελλάδα στα τέλη της δεκαετίας του '90 ήταν η ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ.

Σχεδιάγραμμα 10.

5. Η διαδικασία της Λισσαβόνας

Όπως ανέφερα προηγουμένως, η διαδικασία της Λισσαβόνας σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί ένα απλό ευχολόγιο. Δεν επιβάλλονται ποινές για τη μη επίτευξη των στόχων. Σκοπός της είναι κυρίως η αφύπνιση των πολιτικών ηγεσιών σε θέματα ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης και η παρακολούθηση των βέλτιστων πρακτικών. Η «ανοικτή μέθοδος συντονισμού», ένα εφεύρημα των Βρετανών για να μην γίνει περιοριστική η στρατηγική αυτή στις εθνικές πολιτικές των επιμέρους χωρών, δεν έφερε αποτελέσματα. Κάθε χώρα καταρτίζει το δικό της Εθνικό Σχέδιο Δράσης, όμως σε λίγες χώρες το σχέδιο αυτό συνδέεται με συγκεκριμένο ποσοτικοποιημένο τρόπο με τις επιμέρους πολιτικές και με τους στόχους της Λισσαβόνας. Υπάρχει λοιπόν ανάγκη οι επιμέρους πολιτικές, π.χ. διαρθρωτικές αλλαγές, να συνδέονται άμεσα με τους στόχους της Λισσαβόνας ώστε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης να μπορεί να κρίνεται με βάση την αποτελεσματικότητα στην εφαρμογή του. Στην Ελλάδα η ανυπαρξία σύνδεσης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης με τους στόχους της Λισσαβόνας με έναν συγκεκριμένο ποσοτικό τρόπο, ούτε καν συζητείται σε πολιτικό επίπεδο.

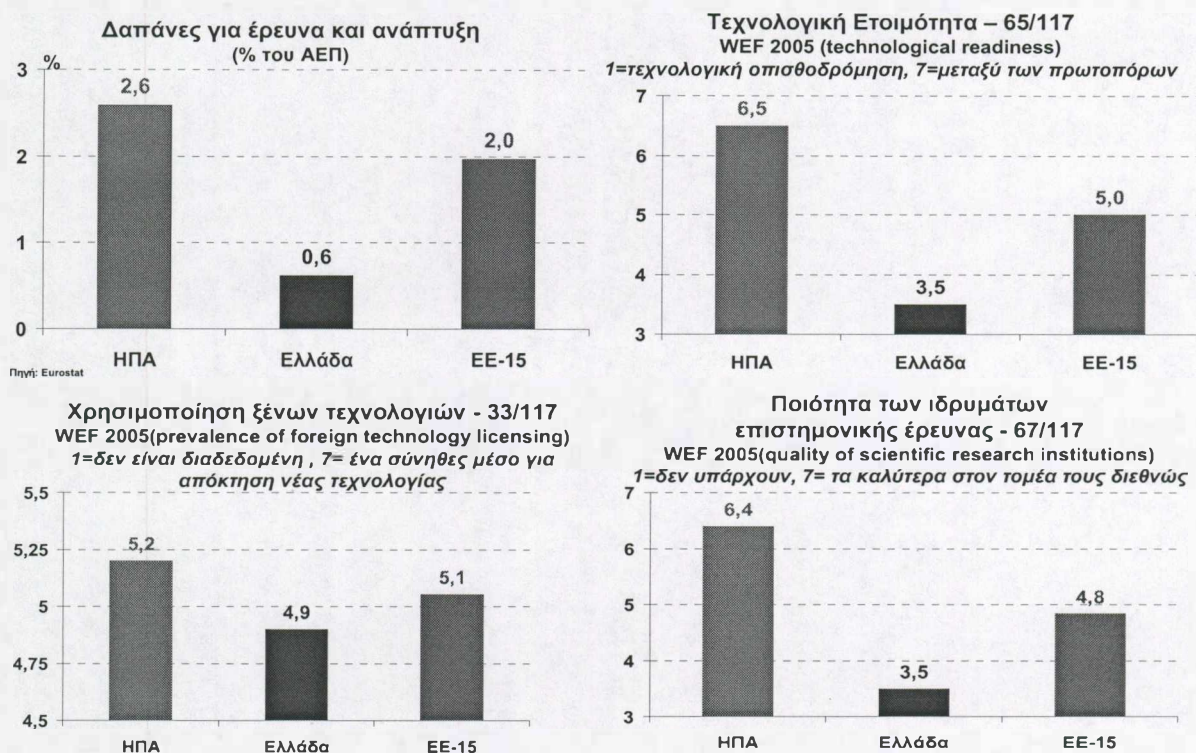
Η στρατηγική της Λισσαβόνας έχει ως κύριο στόχο την αναβάθμιση των παραγωγικών συντελεστών με έμφαση στην τεχνολογία και την εκπαίδευση. Απώτερος στόχος είναι η βελτίωση της παραγωγικότητας με κυριότερο όπλο τις διαρθρωτικές αλλαγές. Προτεραιότητα δίνεται στη διασφάλιση κανόνων υγιούς ανταγωνισμού, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών, οι οποίες σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία αποκτούν όλο και μεγαλύτερη αξία. Στόχος πρέπει να είναι και η διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας και η μεγέθυνση των επιχειρήσεων. Ερωτηματικό παραμένει η ανάγκη για ευελιξία στην αγορά εργασίας, ένα έντονα πολιτικό ζήτημα. Τέλος, το σημαντικό για εμάς είναι η επένδυση στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μας.

5.Α Έρευνα και τεχνολογία: Μια άσχημη πορεία

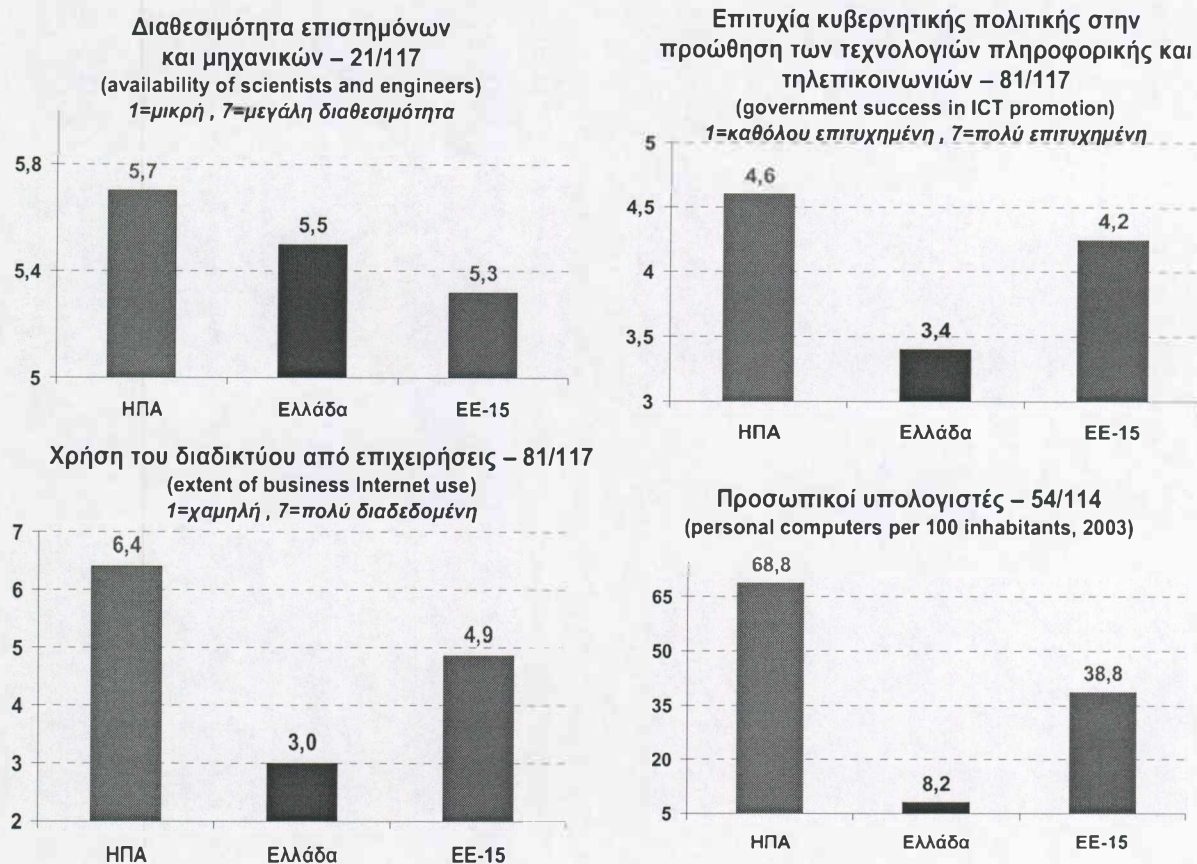
Όσον αφορά τους παραγωγικούς συντελεστές και την τεχνολογία, δεν χρειάζεται να τονίσουμε ότι βρισκόμαστε πολύ πίσω. Παραθέτω εδώ

δείκτες από διαφορετικές πηγές (βλ. Διαγράμματα 11-14), κυρίως από το World Economic Forum, που δείχνουν πόσο πίσω είμαστε σε τεχνολογική ετοιμότητα, στις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη, στη χρησιμοποίηση ξένων τεχνολογιών και στη ποιότητα των ιδρυμάτων επιστημονικής έρευνας.

Σχεδιάγραμμα 11 - 14.

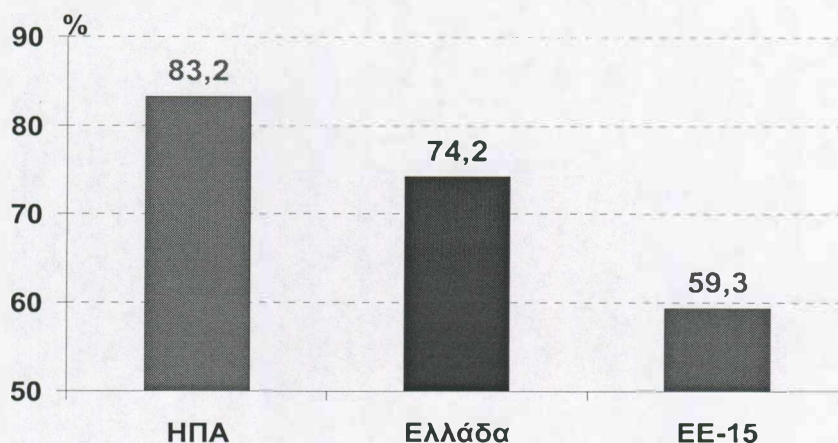
Σε έναν δείκτη είμαστε λίγο καλύτεροι από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, στη διαθεσιμότητα επιστημόνων και μηχανικών (βλ. Διάγραμμα 15). Το ΤΕΕ μπορεί να αισθάνεται υπερήφανο, αφού οι μηχανικοί είναι αναλογικά περισσότεροι στην Ελλάδα από ότι στην ΕΕ-15, αν και δεν ξέρουμε τίποτα για θέματα ποιότητας. Οι υπόλοιποι δείκτες (βλ. Διαγράμματα 16-18) για τις τεχνολογίες πληροφορικής παρουσιάζουν μια καταθλιπτική εικόνα. Και μέσα σ' αυτή την εικόνα, τα χρήματα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για την πληροφορική και τα ευρυζωνικά δίκτυα λιμνάζουν! Το επίσημο κράτος είναι ανήμπορο να αντιστρέψει την κατάσταση και το πρόβλημα δεν είναι χρηματοδοτικό.

Σχεδιάγραμμα 15 - 18.**5.B Παιδεία και Εκπαίδευση: Η ποιότητα είναι το μεγάλο ερωτηματικό**

Όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ποσοτικά πάμε πολύ καλά (βλ. Σχεδιάγραμμα 19). Τα τρία τέταρτα των μαθητών στην Ελλάδα συνεχίζει τις σπουδές του σε κάποιο πανεπιστήμιο, σε σχέση με το 60% στην Ευρώπη. Στην πλευρά της ποιότητας (βλ. Σχεδιάγραμμα 20) είναι που αντιμετωπίζουμε το μεγαλύτερο πρόβλημα.

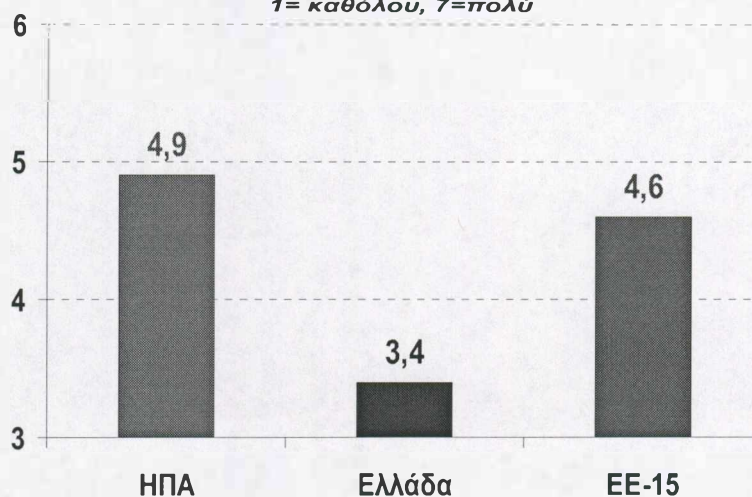
Σχεδιάγραμμα 19.

**Εγγεγραμμένοι στην
τριτοβάθμια εκπαίδευση – 7/117
(gross tertiary enrollment rate, 2003)**

Σχεδιάγραμμα 20.

**Ποιότητα εκπαιδευτικού συστήματος – 69/117
(quality of the educational system)**

*Κατά πόσο το εκπαιδευτικό σύστημα ανταποκρίνεται
στις απαιτήσεις μιας ανταγωνιστικής οικονομίας
1= καθόλου, 7=πολύ*

5.Γ Υπάρχει σαφής σειρά προτεραιότητας στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, που όμως δεν ακολουθείται

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις είναι το κρίσιμότερο ζήτημα για την Ελλάδα στα πλαίσια της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Επιδίωξη όλων μας είναι η επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης με την Ευρώπη.

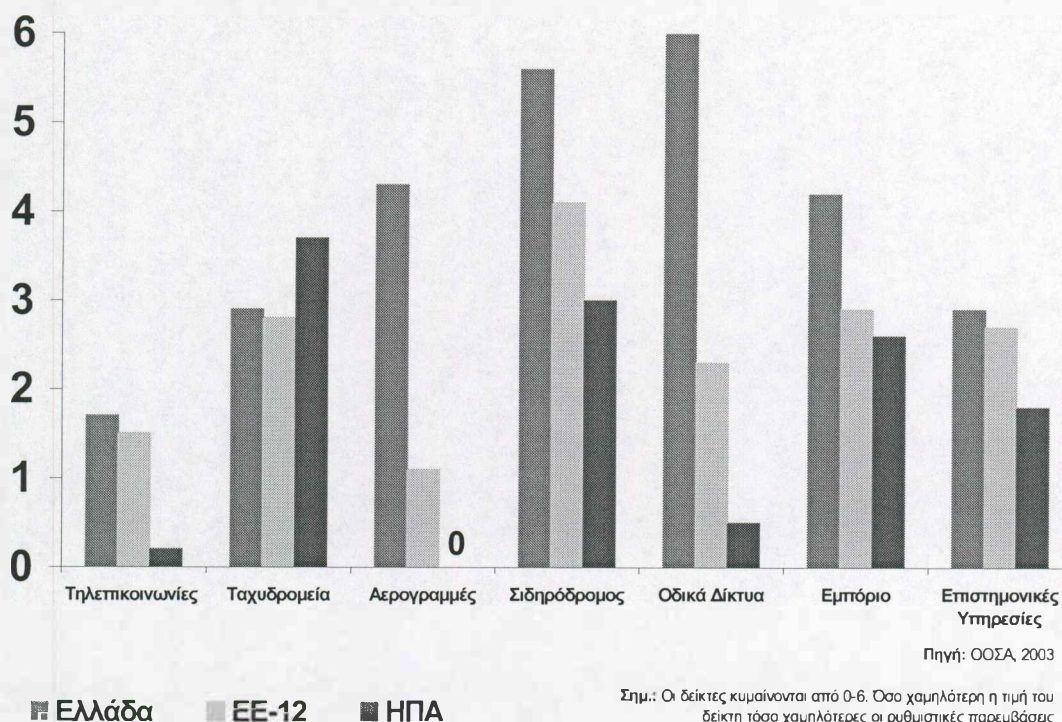
Η επίτευξη αυτού του φιλόδοξου στόχου απαιτεί σημαντικές αλλαγές, δεν αρκεί ο αυτόματος πιλότος.

Κυριότερη επιδίωξη της στρατηγικής της Λισσαβόνας είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της ικανότητάς μας δηλαδή να βελτιωνόμαστε γρηγορότερα από τους υπόλοιπους. Δεν αρκεί απλώς να βελτιώνεσαι, γιατί αν οι υπόλοιποι βελτιώνονται με τον ίδιο ρυθμό με εσένα, στο τέλος μπορεί να ζεις καλύτερα αλλά το σχετικό βιοτικό σου επίπεδο θα είναι το ίδιο, θα είσαι πίσω από τον ανταγωνισμό.

Ιδιαίτερη σημασία, όσον αφορά λοιπόν τις απαραίτητες διαρθρωτικές αλλαγές για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς μας, έχει η **σειρά προτεραιότητας**. Η προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών, αφού έτσι βελτιώνεται και η κατανομή εισοδήματος. Ο ανταγωνισμός μειώνει τα υπερκέρδη και την ολιγοπωλιακή δύναμη των επιχειρήσεων και των κλειστών επαγγελματιών, ενώ αυξάνει τους μισθούς. Οι καταναλωτές ωφελούνται, καθώς μειώνονται οι τιμές και βελτιώνεται η ποιότητα των προϊόντων και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Οι διαρθρωτικές αλλαγές πρέπει λοιπόν να ξεκινούν από το χώρο των αγορών. Η παγκοσμιοποίηση την τελευταία 20ετία ωφέλησε κυρίως το κεφάλαιο, με μείωση του κόστους χρηματοδότησης, άνοιγμα των αγορών προϊόντων διεθνώς, μεταφορά παραγωγής σε χώρες με χαμηλά ημερομίσθια. Η μεταφορά επιχειρήσεων σε χώρες με ευνοϊκότερες συνθήκες παραγωγής έχει γίνει σήμερα ευκολότερη από ποτέ. Η συγκεκριμένη πρακτική άλλωστε, μας είναι γνωστή τα τελευταία χρόνια και στην Ελλάδα.

Το κεφάλαιο έχει ήδη ωφεληθεί, άρα ακόμα και αν το δει κανείς πολιτικά η προτεραιότητά πρέπει να δοθεί στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών και όχι στην αγορά εργασίας, με ιδεοληπτική επιμονή στην επίτευξη ευελιξίας. Οι αλλαγές στην αγορά εργασίας πρέπει να γίνουν στη συνέχεια με αρχικό στόχο το συνδυασμό ευελιξίας και ασφάλειας. Στην Ελλάδα τα τελευταία δύο χρόνια φαίνεται να ακολουθούμε την αντίστροφη σειρά.

Σχεδιάγραμμα 21.

Ας επικεντρωθούμε λοιπόν στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Η απελευθέρωση των υπηρεσιών στην Ελλάδα και την Ευρώπη είναι αναγκαία. Όπως μπορούμε να δούμε και στο Σχεδιάγραμμα 21, υπολείπμαστε σημαντικά στην απελευθέρωση των υπηρεσιών. Εδώ όσο χαμηλότερες οι τιμές του δείκτη τόσο χαμηλότερες οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις, δηλαδή τόσο πιο απελευθερωμένη η αγορά.

5.Δ Η απελευθέρωση των αγορών υπολείπεται σε σχέση με την ΕΕ-15

Στην Ελλάδα δεν έχουμε απελευθερώσει ικανοποιητικά τις τηλεπικοινωνίες, τα ταχυδρομεία, τις αερογραμμές, τους σιδηροδρόμους, τα οδικά δίκτυα, το εμπόριο και τις επιστημονικές υπηρεσίες. Αυτό δείχνουν οι σχετικοί δείκτες του ΟΟΣΑ.

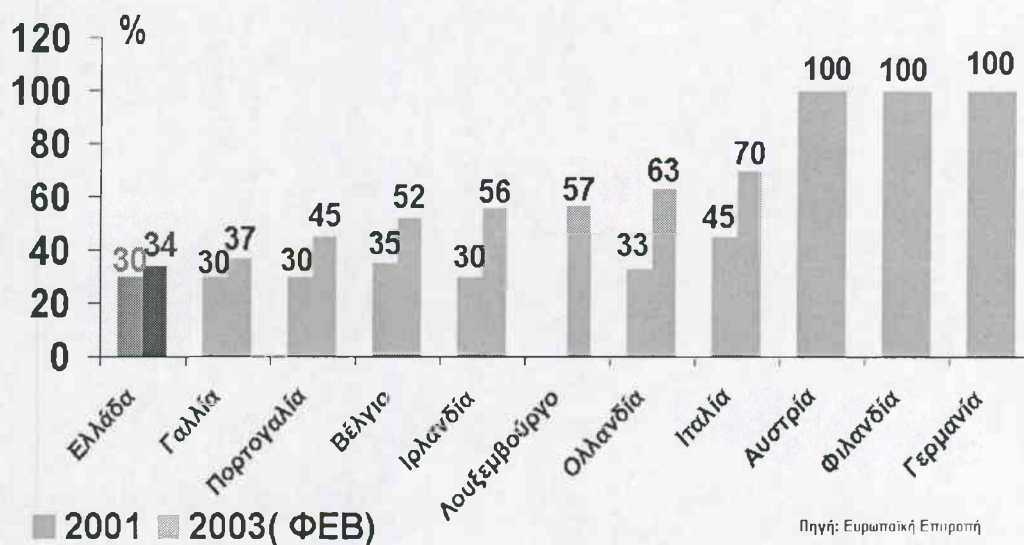
Η αλήθεια είναι ότι παρά τις όποιες προσπάθειες, τα αποτελέσματα δεν είναι ικανοποιητικά. Στα Σχεδιαγράμματα 22 – 23 μπορούμε να δούμε κάποιους επιπλέον δείκτες για τις αγορές

τηλεπικοινωνιών και ενέργειας. Έχουμε από τις λιγότερο απελευθερωμένες αγορές στην ΕΕ.

Σχεδιάγραμμα 22.

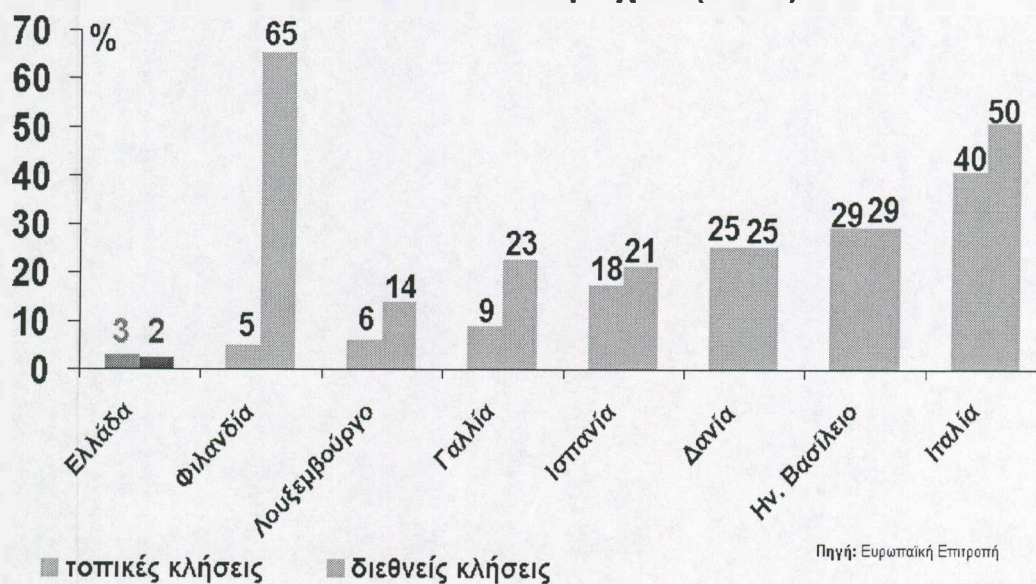
Ενέργεια: μέγεθος απελευθέρωσης αγοράς (%)

(ως θεωρητικό % του ποσοστού της ζήτησης που είναι ανοιχτό στον ανταγωνισμό)

Σχεδιάγραμμα 23.

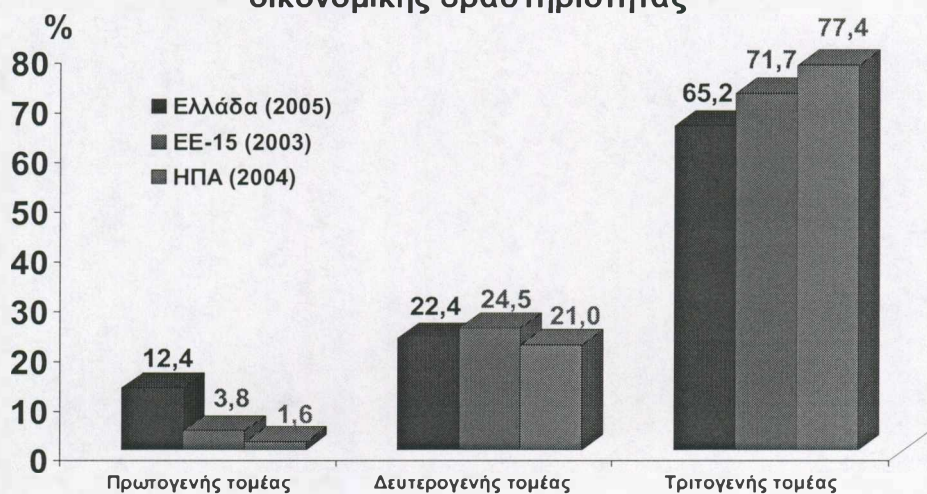
Τηλεπικοινωνίες: ποσοστό επιλογής εναλλακτικού παρόχου (2002)

Η αύξηση του ανταγωνισμού στις υπηρεσίες είναι ιδιαίτερης σημασίας, καθώς ο τομέας των υπηρεσιών παγκοσμίως μεγεθύνεται συνεχώς. Στο Σχεδιάγραμμα 24 γίνεται μια σύγκριση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα με τους υπόλοιπους τομείς σε Ελλάδα, ΕΕ και ΗΠΑ, με βάση τα τελευταία στοιχεία. Όπως γνωρίζουμε όλοι, ο τριτογενής τομέας σαφώς υπερέχει. Αν εξετάσουμε διαχρονικά τα σχετικά στοιχεία, συγκρίνοντάς τα με το 1998 (βλ. Σχεδιάγραμμα 25), βλέπουμε ότι ο τριτογενής τομέας έχει μεγεθυνθεί σε όλες τις χώρες. Στην Ελλάδα το 2005 το 65% των απασχολούμενων αφορούσε τον τομέα των υπηρεσιών σε σχέση με το 59% το 1998.

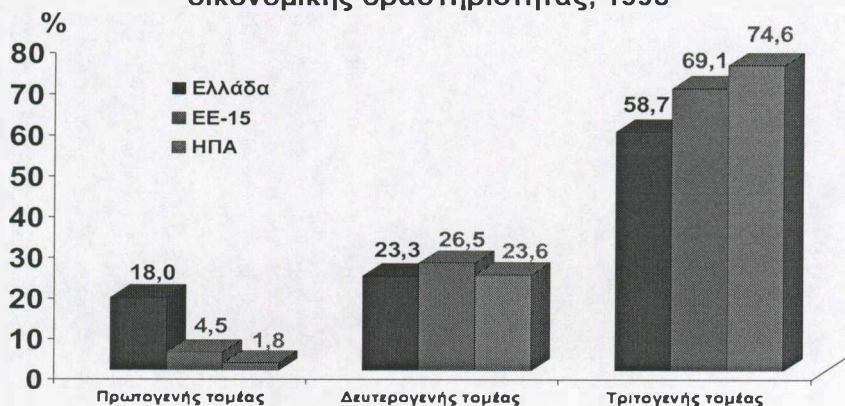
Σχεδιάγραμμα 24.

Σύνθεση απασχόλησης ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Σχεδιάγραμμα 25.

Σύνθεση απασχόλησης ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, 1998

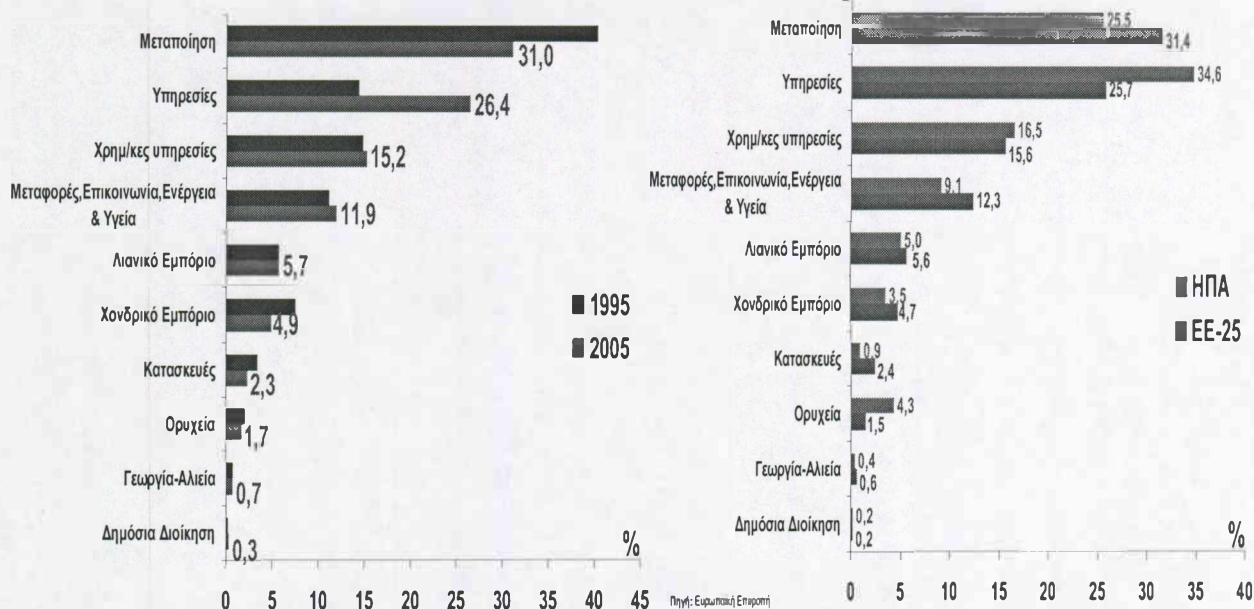

Το μερίδιο των υπηρεσιών είναι άλλωστε μεγαλύτερο και στις συγχωνεύσεις και εξαγορές (M&A), όπως φαίνεται και στο Σχεδιάγραμμα 26. Το ενδιαφέρον των επιχειρηματιών και των επενδυτών επικεντρώνεται κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών.

Οι υπηρεσίες στην Ελλάδα ευθύνονται για το μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας και μεγεθύνονται διαχρονικά (βλ. Σχεδιάγραμμα 27). Ο κλάδος των κατασκευών επίσης μεγεθύνθηκε την τελευταία δεκαετία.

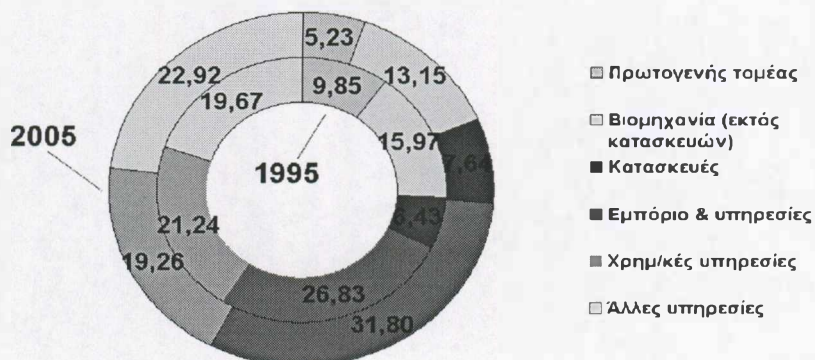
Σχεδιάγραμμα 26.

Μερίδιο εξαγορών και συγχωνεύσεων ανά κλάδο δραστηριότητας της εταιρείας-στόχου

Σχεδιάγραμμα 27.

Μερίδιο ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας ανά κλάδο δραστηριότητας (%)

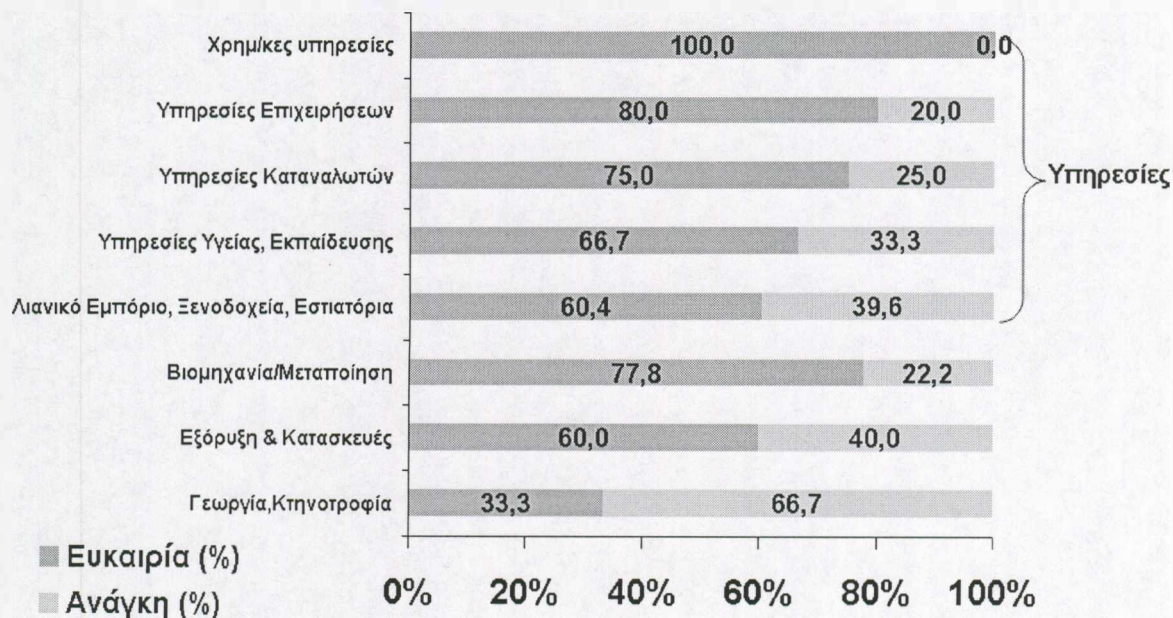
5.Ε Επιχειρηματικότητα

Η επιχειρηματικότητα έχει ξεχωριστή σημασία για τον τομέα των υπηρεσιών. Οι νέοι επιχειρηματίες πρέπει να οδηγούνται στην επιλογή να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση επειδή έχουν ως κίνητρο την εκμετάλλευση κάποιας ευκαιρίας που τους παρουσιάζεται και όχι από ανάγκη, επειδή δεν έχουν άλλη επιλογή. Στην Ελλάδα, όπως όλοι γνωρίζουμε έχουμε πάρα πολλές μικρές επιχειρήσεις. Στο Σχεδιάγραμμα 28 μπορούμε να δούμε ποιο ήταν το κίνητρο για τη δημιουργία επιχείρησης ανά κλάδο δραστηριότητας από τους νέους Έλληνες επιχειρηματίες. Στον τομέα των υπηρεσιών το μεγαλύτερο κίνητρο είναι η ευκαιρία και όχι η ανάγκη. Στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, το 100% των επιχειρήσεων δημιουργήθηκε λόγω ευκαιρίας και όχι από ανάγκη. Αυτό είναι ένα καλό σημάδι, δείχνει ότι προχωράμε ή τουλάχιστον οι νέοι μας προχωρούν προς τη σωστή κατεύθυνση.

Σχεδιάγραμμα 28.

Επιχειρηματική δραστηριότητα κατά κλάδο παραγωγικής δραστηριότητας και κατά κίνητρο (GEM,2003)

(% συμμετοχής στη συνολική επιχειρηματική δραστηριότητα)

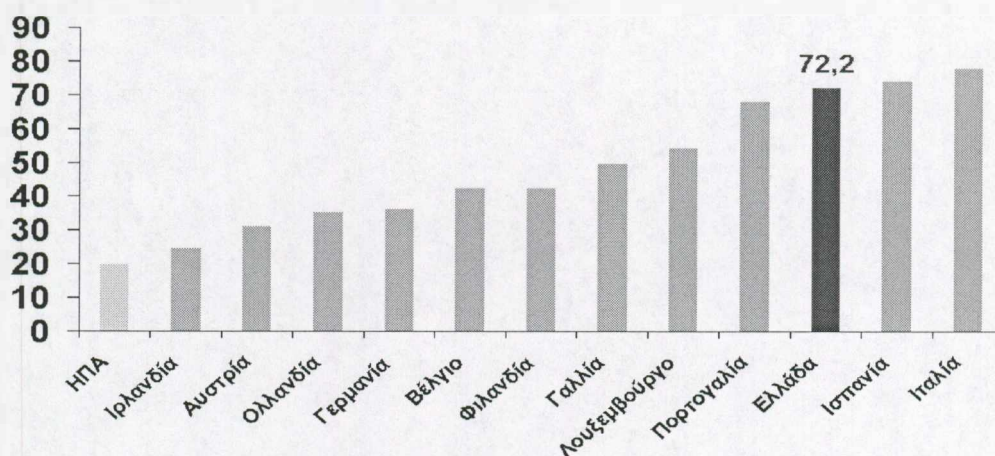

5.ΣΤ Οι μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις πρέπει να μεγεθυνθούν

Ο αριθμός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στην Ελλάδα είναι πολύ υψηλός σε σχέση με άλλες χώρες και η απασχόληση στην Ελλάδα είναι κυρίως από τις ΜΜΕ (βλ. Σχεδιαγράμματα 29 – 30). Η Ελλάδα έχει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ΜΜΕ στην Ε.Ε. με 16,9%, μετά την Ιρλανδία που έχει ποσοστό 17,7%.

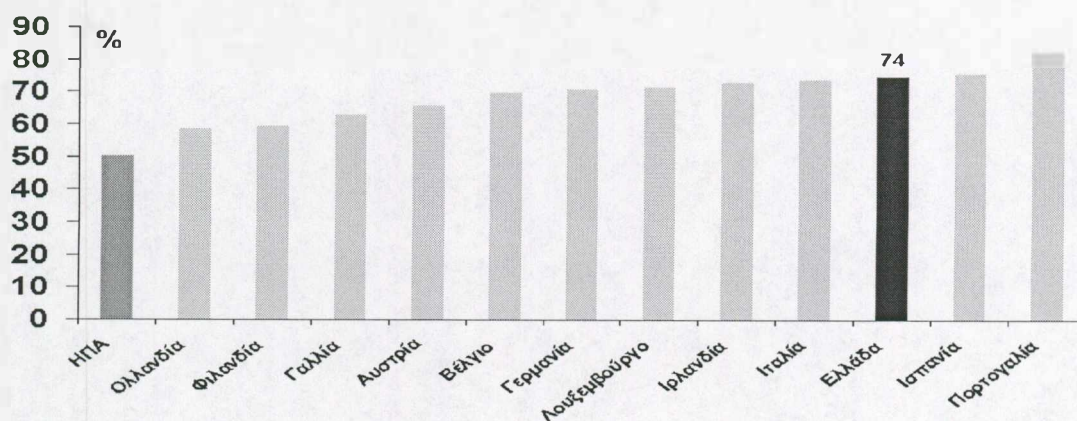
Σχεδιαγράμμα 29.

Αριθμός ΜΜΕ ανά 1000 άτομα

Σχεδιαγράμμα 30.

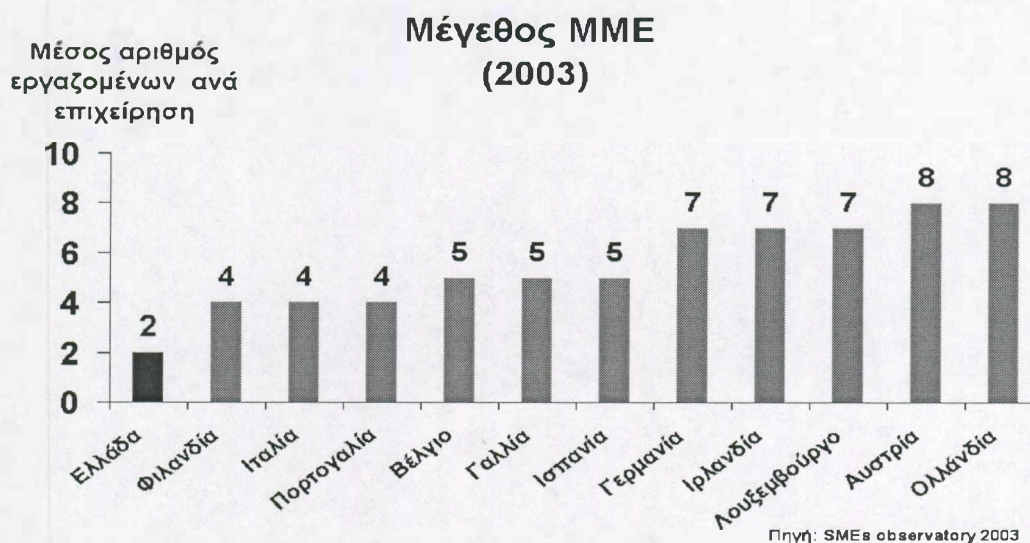
Απασχόληση σε ΜΜΕ ως % της συνολικής απασχόλησης

Σημαντικό για το μέλλον των ελληνικών επιχειρήσεων είναι το μέγεθός τους και η εξωστρέφεια τους. Απαιτούνται οι κατάλληλες πολιτικές μεγέθυνσης και ενίσχυσης της εξωστρέφειας. Στην Ελλάδα, οι

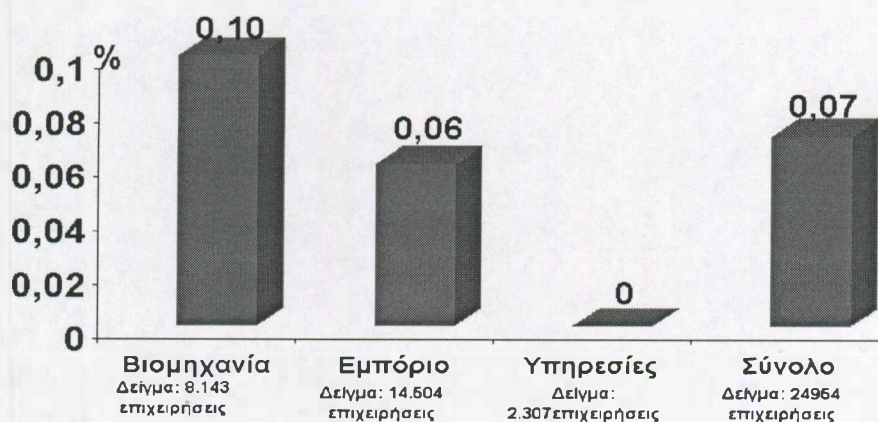
ΜΜΕ έχουν κατά μέσο όρο το χαμηλότερο αριθμό εργαζομένων ανά επιχείρηση στην Ε.Ε., μόλις 2 εργαζόμενους, τη στιγμή που ο ευρωπαϊκός μέσος όρος βρίσκεται στους 7, στις Η.Π.Α. στους 6 και στην Ιαπωνία στους 8 (βλ. Σχεδιάγραμμα 31). Παρόλα αυτά, στην Ελλάδα η πιθανότητα μιας νέας ΜΜΕ να επιβιώσει είναι η δεύτερη υψηλότερη στην Ε.Ε. μετά την Φινλανδία, όπως φαίνεται και από το χαμηλό ποσοστό πτώχευσής της (βλ. Σχεδιάγραμμα 32).

Σχεδιάγραμμα 31.

Σχεδιάγραμμα 32.

% Πτώχευσης ΜΜΕ Επιχειρήσεων σε σύνολο δείγματος (ICAP, 2005)

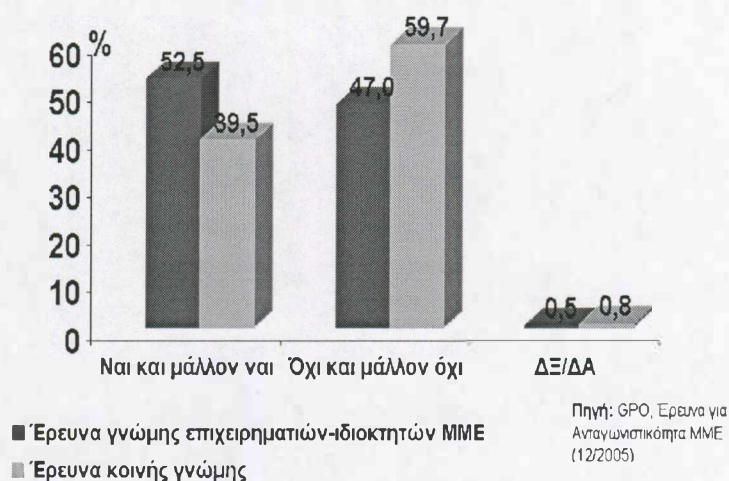

Υπάρχει αισιοδοξία για το μέλλον των ΜΜΕ, αλλά είναι ανησυχητική η μη υιοθέτηση σύγχρονων τεχνικών διοίκησης, όπως φαίνεται και από τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών σε ελληνικές ΜΜΕ (βλ. Σχεδιαγράμματα 33 – 34). Οι επιχειρηματίες θεωρούν ότι οι συνθήκες ανταγωνισμού τους δίνουν χώρο να αναπτυχθούν. Όμως οι μικρές επιχειρήσεις δεν είναι ακόμα εκσυγχρονισμένες και αυτό είναι πρόβλημα.

Σχεδιάγραμμα 33.

Ανταγωνισμός και το μέλλον των ΜΜΕ

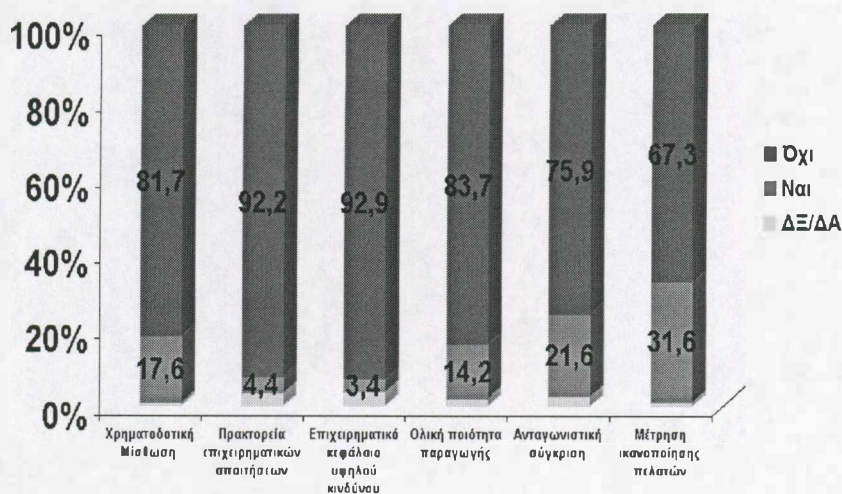
Ερώτηση: Θεωρείτε ότι στις σημερινές συνθήκες ανταγωνισμού υπάρχει χώρος για τις ΜΜΕ;

Σχεδιάγραμμα 34.

Χρήση σύγχρονων τεχνικών διοίκησης

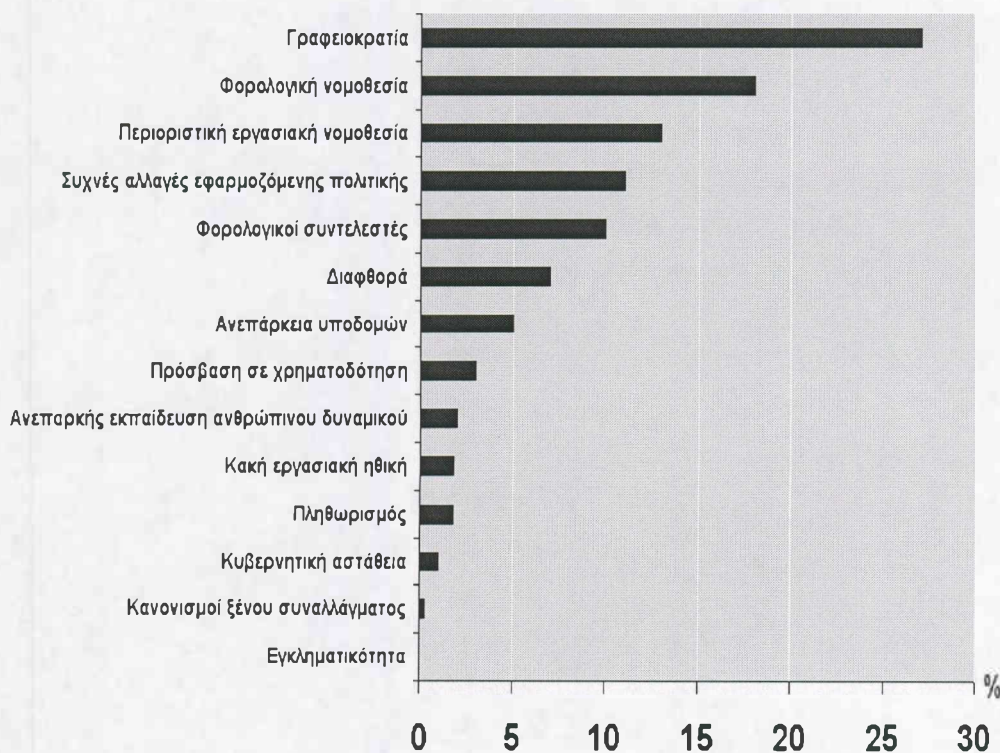
Ερώτηση: Χρησιμοποιείτε κάποια από τις παρακάτω τεχνικές διοίκησης και ανάπτυξης;

5.2 Τα προβλήματα των μεγάλων επιχειρήσεων

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις είναι διαφορετικής φύσης. Στο Σχεδιάγραμμα 35 παραθέτω τις απαντήσεις στην πιο πρόσφατη έρευνα του World Economic Forum σε Οικονομικούς Διευθυντές μεγάλων επιχειρήσεων για το ποια είναι τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν στο χώρο της επιχειρηματικότητας. Ως μεγαλύτερα προβλήματα εμφανίζονται η γραφειοκρατία και η φορολογική νομοθεσία. Είναι χαρακτηριστικό ότι η φορολογική νομοθεσία θεωρείται μεγαλύτερο πρόβλημα από ότι οι φορολογικοί συντελεστές. Μία μείωση των φορολογικών συντελεστών, αν και σίγουρα καλοδεχούμενη από τους επιχειρηματίες, δεν είναι τόσο σημαντική όσο η δημιουργία ενός σταθερού φορολογικού πλαισίου, ώστε να γίνει δυνατός ένας μακροχρόνιος σχεδιασμός από την πλευρά των επιχειρηματιών. Μεγάλο πρόβλημα θεωρούν, επίσης, και την περιοριστική εργασιακή νομοθεσία.

Σχεδιάγραμμα 35.

5.Η Η ευελιξία στην αγορά εργασίας δεν μειώνει την ανεργία στην Ελλάδα

Η ευελιξία στην αγορά εργασίας, όπως ανέφερα και παραπάνω, είναι και ένα κρίσιμο πολιτικό θέμα, που προκαλεί συζητήσεις, ακόμα και εντάσεις. Η αύξηση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας θεωρείται ως αποτελεσματικός τρόπος μείωσης της ανεργίας. Ορισμένες χώρες στην Ευρώπη έχουν προχωρήσει στην εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών με στόχο την αύξηση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας, μειώνοντας για παράδειγμα το ύψος των επιδομάτων ανεργίας. Το αποτέλεσμα ήταν, ότι πράγματι σε αυτές τις χώρες η ανεργία μειώθηκε. Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία και Ολλανδία είναι παραδείγματα χωρών που μείωσαν την ανεργία τους και εφάρμοσαν πρόγραμμα διαρθρωτικών αλλαγών (βλ. Πίνακα 2).

Χώρες που δεν προχώρησαν σε διαρθρωτικές αλλαγές μείωσαν μεν την ανεργία ορισμένες, αλλά σε άλλες, όπως η Γερμανία η ανεργία δεν μειώθηκε. Αυτή η διαφοροποίηση μεταξύ των δυο ομάδων χωρών είναι επιχείρημα υπέρ της ευελιξίας στην αγορά εργασίας.

Πίνακας 2.

	1 9 9 3	2 0 0 5
Η Π Α	7	5,1
Χώρες που έγιναν διαρθρωτικές αλλαγές		
Η ν . Β α σ ί λ ε ι ο	1 0	4,7
Δ α ν ί α	1 0	4,8
Ο λ λ α ν δ ί α	6	4,7
Χώρες που δεν έγιναν διαρθρωτικές αλλαγές		
Γ α λ λ ί α	1 1	9,5
Γ ε ρ μ α ν ί α	8	9,5
Ι τ α λ ί α	1 0	7,7
Ι σ π α ν ί α	1 7	9,2

Οφείλουμε, όμως, να εξετάσουμε προσεκτικά τη σημασία του όρου ευελιξία στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα. Η ελληνική αγορά

εργασίας είναι πολύ πιο ευέλικτη από ότι ίσως νομίζουμε. Στην Ελλάδα δεν έχουμε μια ενιαία αγορά εργασίας. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές ανάμεσα στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, ανάμεσα σε μεγάλες και μικρές επιχειρήσεις. Ιδίως στις μικρές επιχειρήσεις είναι αυξημένος ο βαθμός χρήσης παράνομης εργασίας. Μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει μία εκτενής ανάλυση για τις επιπτώσεις των μεγάλων αυτών διαφοροποιήσεων.

Πολιτικές, όπως αυτή της μείωσης των επιδομάτων ανεργίας, που είχαν επιτυχία σε κάποιες χώρες της ΕΕ μειώνοντας το αντικίνητρο για εργασία, δεν μπορούν να έχουν αποτέλεσμα στην Ελλάδα, καθώς τα σχετικά επιδόματα στην Ελλάδα είναι ήδη πολύ χαμηλά.

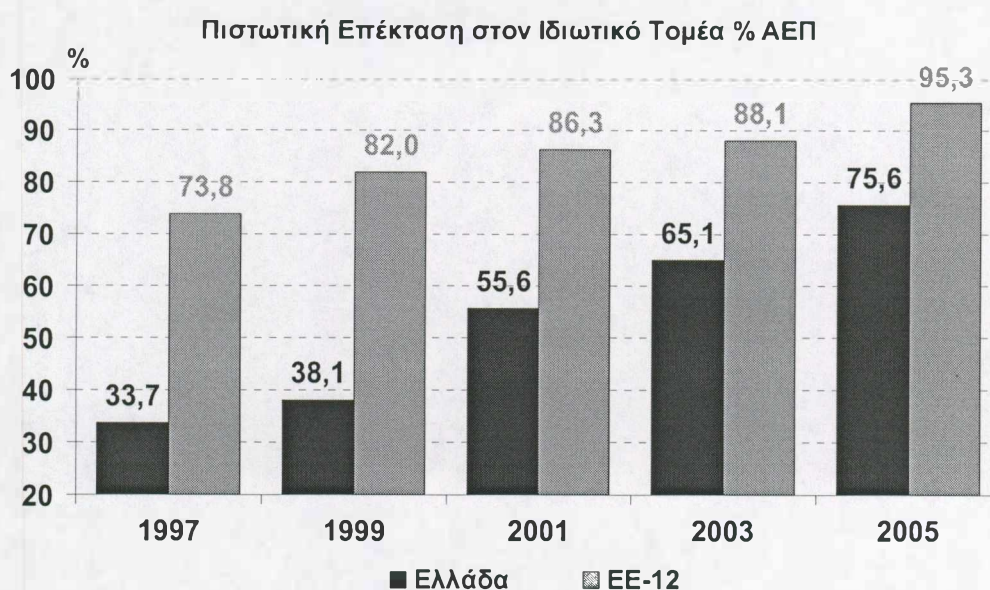
Το μόνιμο αίτημα των μεγάλων επιχειρήσεων στην Ελλάδα, είναι η δυνατότητα ευκολότερης απόλυσης. Ερωτηματικό είναι όμως αν θα επιφέρει αύξηση των προσλήψεων και μείωση της ανεργίας. Πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσπαθεί να δώσει απάντηση στα ερωτήματα αυτά. Τα στοιχεία που παραθέτει αποδεικνύουν ότι μέτρα, όπως τα παραπάνω, δεν επιφέρουν μείωση της ανεργίας. **Η δυνατότητα ευκολότερης απόλυσης επιτυγχάνει μόνο τη μεγαλύτερη διακύμανση στο ποσοστό ανεργίας, όχι μείωση του μέσου ποσοστού.** Το εργατικό δυναμικό απλώς επηρεάζεται περισσότερο από τις κυκλικές διακυμάνσεις της οικονομίας. Δεν νομίζω, όμως ότι αυτή πρέπει να είναι η επιδίωξή μας, η αυξημένη δηλαδή ανασφάλεια της εργασίας. Χρειάζεται περισσότερη έρευνα και σοβαρές αναλύσεις επί του θέματος, που στην Ελλάδα δεν γίνονται.

5.Θ Επένδυση στα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα

Η μελλοντική οικονομική πολιτική μας πρέπει να επικεντρωθεί στην επένδυση στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας. Ως παράδειγμα μπορεί κανείς να φέρει το τι συνέβη στον χρηματοοικονομικό χώρο. Τα τελευταία 10 χρόνια η απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που συνοδεύτηκε από την δραματική μείωση της κρατικής επιχειρηματικής παρουσίας, αποτελεί μία μεγάλη διαρθρωτική αλλαγή. Στην Ελλάδα ο τράπεζες πλέον αναπτύσσονται και

πέρα από τον ελλαδικό χώρο, στα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη. Η πιστωτική επέκταση του ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα υπήρξε θεαματική και πλέον έχουμε πλησιάσει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (βλ. Σχεδιάγραμμα 36).

Σχεδιάγραμμα 36.

Οι ασφάλειες είναι ένας άλλος τομέας, όπου υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για ανάπτυξη και όπου παρά τις προσπάθειες για εκσυγχρονισμό και εξυγίανση του κλάδου υπάρχουν ακόμα πολλά πράγματα να γίνουν (βλ. Σχεδιάγραμμα 37).

Σχεδιάγραμμα 37.

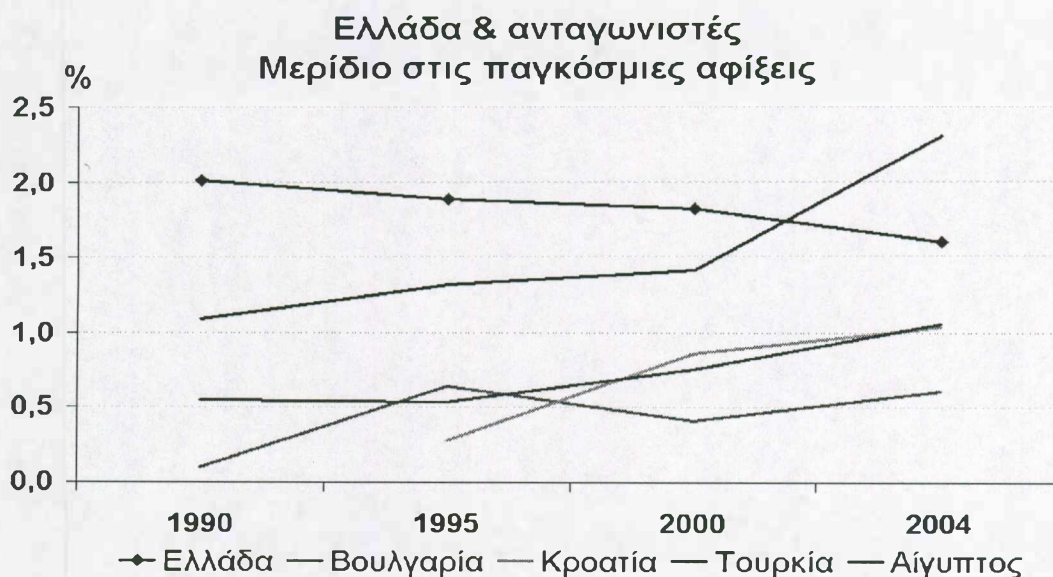

Ένα άλλο παράδειγμα κλάδου όπου δεν πάμε καλά και ας έχουμε σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα είναι ο τουρισμός. Το μοντέλο του ελληνικού τουρισμού παραμένει το κλασσικό, «ήλιος και θάλασσα». Η έντονη εποχικότητα δεν έχει μειωθεί και το αποτέλεσμα είναι να μειώνεται το μερίδιό μας στις παγκόσμιες αφίξεις (βλ. Σχεδιάγραμμα 38). Το 2004 μάλιστα μειώθηκε και ο απόλυτος αριθμός αφίξεων, αν και το 2005 τα πρώτα στοιχεία δείχνουν ανάκαμψη. Το μερίδιο πέφτει όμως σταθερά.

Σχεδιάγραμμα 38.

Σχεδιάγραμμα 39.

Η σύγκριση με κάποιους από τους ανταγωνιστές μας στη Μεσόγειο είναι ενδεικτική ότι χάνουμε την ανταγωνιστικότητά μας στον τομέα του τουρισμού (βλ. Σχεδιάγραμμα 39). Ενώ το μερίδιό μας μειώνεται, το μερίδιο τους αυξάνεται. Τα ξενοδοχεία μας μένουν κενά πολύ περισσότερες μέρες το χρόνο σε σχέση με τα ξενοδοχεία ανταγωνιστριών χωρών. Η ανάγκη για στροφή στην ποιότητα και την προσφορά πακέτου τουριστικών υπηρεσιών πέραν του κλασσικού «ήλιος και θάλασσα» είναι πλέον επιτακτική.

6. Επίλογος

Κλείνω με μια νότα αισιοδοξίας. Το σημερινό οικονομικό περιβάλλον είναι ευνοϊκό για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Το διεθνές περιβάλλον είναι ευνοϊκό, έχουμε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης σε όλη την υφήλιο και στην ευρύτερη περιοχή. Ο πληθωρισμός είναι χαμηλός. Παγκοσμίως, φαίνεται να έχει εξαλειφθεί ο κίνδυνος υψηλού πληθωρισμού. Τα επιτόκια βρίσκονται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα παρά την άνοδο του τελευταίου χρόνου σε ΗΠΑ και ΕΕ, που θα συνεχιστεί πάντως και τον επόμενο χρόνο. Το περιβάλλον και στην Ελλάδα είναι ευνοϊκότερο σήμερα σε σχέση με το παρελθόν, αλλά τα ζητήματα που χρονίζουν είναι πολλά και σημαντικά και υπονομεύουν την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Υπάρχουν σημαντικές ανισορροπίες στην ελληνική οικονομία, οι οποίες εκδηλώνονται στον μεγαλύτερο από το μέσο όρο της ΕΕ πληθωρισμό, στο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, που είναι σημάδι της χαμηλής ανταγωνιστικότητας μας, στην ανεργία, στα δημοσιονομικά ελλείμματα και στο δημόσιο χρέος.

Πρέπει να τονίσουμε ότι η ΟΝΕ και η παγκοσμιοποίηση επιβάλλουν μια πιο ευέλικτη οικονομία και μια πιο αποτελεσματική δημοσιονομική πολιτική. Γι αυτό είναι μεγάλη η σημασία των διαρθρωτικών αλλαγών. Η αφαίρεση του εργαλείου της νομισματικής

πολιτικής περιορίζει και τη δημοσιονομική πολιτική, η οποία πρέπει να είναι περιοριστική ώστε να αντιμετωπιστεί και το πρόβλημα του χρέους. Οφείλουμε να γίνουμε πιο ευέλικτοι, πρώτα στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών και μόνον αν πετύχουμε εκεί, να συνεχίσουμε στην αγορά εργασίας με την παροχή ασφάλειας και ευελιξίας.

Το μικροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα δεν ωθεί τον υγιή ανταγωνισμό, η γραφειοκρατία και οι συχνές αλλαγές στο φορολογικό πλαίσιο αποτελούν τα σημαντικότερα προβλήματα.

Η Ελλάδα οφείλει να επενδύσει στα συγκριτικά της πλεονεκτήματα. Πρέπει να στραφούμε στον τομέα των υπηρεσιών. Απαιτείται μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα σε όλους τους κλάδους και ιδιαίτερα σε αυτούς που έχουμε συγκριτικό πλεονέκτημα. Ο ανταγωνισμός σε υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, όπως η ενέργεια και οι τηλεπικοινωνίες είναι υποτονικός. Το μεγάλο ερωτηματικό είναι πως θα μεγαλώσει η ελληνική επιχείρηση ώστε να αντιμετωπίσει το παγκόσμιο ανταγωνισμό.

Σας ευχαριστώ.